

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	ی
مقدمه.....	ل
اصطلاحات و تعریف کودکان و نوجوانان استثنائی.....	س
طبقه‌بندی کودکان و نوجوانان استثنائی.....	ع

بخش اول

کودکان با اختلال رشدی ذهنی و تیزهوش

فصل اول - کودکان و نوجوانان با اختلال رشدی ذهنی.....	۲
معلولیت ذهنی (اختلال رشدی ذهنی) با نام قبلی عقب‌ماندگی ذهنی.....	۲
تاریخچه.....	۳
۱- میزان شیوع کودکان با نارسائی رشد قوای ذهنی.....	۷
۲- پیشرفت علوم پزشکی.....	۹
۳- اهمیت موضوع از نظر اقتصادی و بهداشت روانی.....	۱۰
هوش.....	۱۱
الف - عوامل مؤثر در رشد هوش و قوای ذهنی.....	۱۹
ب - شناسایی وضع هوشی و رشد قوای ذهنی در دوران نوزادی و کودکی.....	۲۰
* - علائم مشکوک به نارسائی قوای ذهنی که در بدو تولد جلب توجه می‌کند.....	۲۱
** - رشد طبیعی رفتار در دوران نوزادی و کودکی.....	۲۱
(۱) رفتار حرکتی.....	۲۱
(۲) رفتار کلامی یا گفتاری.....	۲۳
(۳) رفتار هیجانی و عاطفی.....	۲۴
(۴) رفتار انطباقی و اجتماعی.....	۲۵
۴- مصاحبه، بررسی و معاینه کودک مبتلا به نارسایی رشد قوای ذهنی.....	۲۷

فصل دوم - نامگذاری، تعریف و طبقه‌بندی کودکان و نوجوانان با اختلال رشدی ذهنی... ۳۰

تعریف ۳۰

درجه‌بندی نارسایی قوای ذهنی در DSM-5 ۳۰

۱- گروه‌بندی روان‌شناسان ۳۳

تقسیم بندی در DSM-5 ۳۳

افراد عادی ضعیف یا مرزی ۳۶

۲- گروه‌بندی روان‌پزشکان ۳۷

الف: اختلال در رشد ذهنی به علت عوامل ارثی ۳۸

(۱) اختلالات مربوط به کروموزوم‌های جنسی ۳۹

(۲) اختلالات مربوط به کروموزوم‌های معمولی ۴۱

(۳) اختلالات ارثی مربوط به سوخت و ساز و متابولیسم بدن ۴۸

(۴) اختلالات ناشی از غدد مترشحه داخلی که باعث اختلال رشدی ذهنی می‌شوند ۵۷

(۵) اختلالات مربوط به کروموزوم‌های معمولی با ژن غالب یا آشکار ۶۰

(۶) اختلالاتی که علل اصلی آنها کاملاً شناخته نشده و با کم توانی ذهنی همراهند ۶۲

ب - کم توانی ذهنی به علت اتفاقات دوران بارداری ۶۵

(۱) بیماری‌های مادر ۶۶

(۲) سن مادر و حالات روانی او ۶۷

(۳) اثر اشعه ایکس (X) ۶۸

(۴) اعتیاد ۶۸

(۵) داروهای شیمیایی ۷۰

(۶) عامل ار - هاش (RH) ۷۰

ج - کم توانی ذهنی به علت حوادث زایمانی و دوره بعد از آن ۷۲

د - کم توانی ذهنی به علت عوامل محیطی، اجتماعی و فرهنگی ۷۵

(۱) عوامل قطعی مؤثر در رشد هوش ۷۶

(۲) عوامل احتمالی مؤثر در رشد هوش ۸۱

(۳) گروه‌بندی کم توانی ذهنی از نظر آموزشی، تربیتی و درمانی ۸۴

الف - کم توانی‌های ذهنی درمان‌ناپذیر ۸۵

ب - کم توانی‌های ذهنی درمان‌پذیر ۸۶

فصل سوم - واکنش‌های روانی خانواده‌های بیماران مبتلا به نارسایی قوای ذهنی؛ پیشگیری و

درمان ۹۶

۱- کم توانی ذهنی کودک و واکنش‌های شایع والدین ۹۷

۹۷	الف - احساس گناه و تقصیر.....
۹۸	ب - احساس ناکامی و محرومیت.....
۹۹	ج - انکار واقعیت یا کتمان حقیقت.....
۱۰۰	د - اضطراب و نگرانی.....
۱۰۰	ه - مکانیسم برون فکنی یا فرافکنی.....
۱۰۱	و - سازگاری خانواده و پذیرش کودک.....
۱۰۲	۲- پیشگیری و درمان اختلال رشدی ذهنی.....
۱۰۲	پیشگیری اولیه.....
۱۰۳	پیشگیری ثانویه.....
۱۰۴	پیشگیری ثالث.....

۱۰۶	فصل چهارم - کودکان تیزهوش یا سرآمد
۱۰۸	ویژگی های کودکان ممتاز.....
۱۰۹	۱- منشاء قومی و نژادی کودکان ممتاز و سرآمد.....
۱۱۰	۲- نسبت جنسی.....
۱۱۱	۳- سابقه خانوادگی.....
۱۱۲	۴- سلامتی جسم و روان.....
۱۱۳	۵- پیشرفت در امور تحصیلی.....
۱۱۴	۶- خصوصیات عاطفی، شخصیت، منش و رفتار اجتماعی.....
۱۱۷	ویژگی های نوابغ.....
۱۲۲	انواع تیزهوش ها.....
۱۲۲	۱- تیزهوش های خلاق.....
۱۲۲	الف - مرحله تهیه و آمادگی.....
۱۲۳	ب - مرحله پنهانی یا نهفتگی.....
۱۲۳	ج - جرقه فکری (اشراق).....
۱۲۳	د - مرور و تکرار.....
۱۲۴	۲- تیزهوش های درس خوان.....
۱۲۴	۳- تیزهوش های حرفه ای یا مکانیک.....
۱۲۴	۴- تیزهوش های کم پیشرفت.....
۱۲۶	آموزش کودکان تیزهوش.....

بخش دوم

اختلالات سازگاری «کودکان ناسازگار یا کودکان دشوار»

- فصل پنجم - اختلالات سازگاری، آسیب‌شناسی و طبقه‌بندی ۱۳۱
- تعریف ۱۳۱
- چگونگی مصاحبه با کودک و اولیاء ۱۳۴
- عوامل مؤثر در پیدایش اختلالات عملی و روانی و ناسازگاری در کودکان ۱۳۶
- ۱- عوامل پزشکی (ژنتیک) ۱۳۶
- ۲- عوامل تربیتی و اختلالات عاطفی و هیجانی ۱۳۷
- ۳- عوامل ارثی ۱۴۰
- ۴- عوامل محیطی و اجتماعی ۱۴۰
- آموزش کودکان ناسازگار و هدف‌های آن ۱۴۲
- آموزش درمانی ۱۴۳
- طبقه‌بندی کودکان و نوجوانان ناسازگار ۱۴۶
- انواع مختلف اختلالات روانی کودک ۱۴۷
- ۱- اختلال رفتاری اولیه ۱۴۷
- ۲- اختلال رفتاری ثانویه ۱۴۷
- فصل ششم - ناسازگاری و اختلالات رفتاری با منشاء عضوی ۱۴۹
- بیماری صرع ۱۵۰
- ۱- تشخیص بیماری ۱۵۱
- تقسیم‌بندی بین‌المللی صرع ۱۵۲
- تقسیم‌بندی علل ایجادکننده صرع ۱۵۳
- ۲- انواع بیماری صرع ۱۵۴
- الف - صرع بزرگ یا صرع تشنجی ۱۵۴
- ب - صرع کوچک ۱۵۵
- ج - صرع روانی حرکتی ۱۵۶
- ۳- میزان هوش و آموزش کودکان مصروع ۱۵۷
- الکتروآنسفالوگرافی چیست؟ ۱۶۰
- درمان صرع ۱۶۱

۱۶۳	فصل هفتم - ناسازگاری بر اثر نوروژها
۱۶۳	واکنش‌های نوروتیک
۱۶۳	۱- واکنش ترس
۱۶۸	۲- تیک یا جهش عضلانی
۱۷۰	درمان تیک
۱۷۱	۳- استمناء در کودکان و نوجوانان
۱۷۲	الف - استمناء در کودکی
۱۷۴	ب - استمناء در دوران بلوغ
۱۷۶	۴- مکیدن انگشت یا مکیدن شست
۱۷۸	۵- جویدن ناخن
۱۷۹	اختلالات در خواب
۱۸۰	۱- بد خوابی یا بی خوابی
۱۸۰	۲- کابوس
۱۸۰	۳- وحشت شبانه
۱۸۲	۴- راه رفتن در خواب
۱۸۳	اختلالات گوارشی یا خورد و خوراک
۱۸۳	۱- بی‌اشتهایی عصبی
۱۸۶	۲- پر خوری یا اشتهای مفرط
۱۸۶	۳- استفراغ
۱۸۷	۴- هرزه‌خواری
۱۸۸	نوروزهای شایع کودکان
۱۸۸	۱- واکنش هیستری
۱۸۸	۲- حالت اضطراب
۱۹۰	۳- حالت وسواس
۱۹۳	۴- واکنش افسردگی
۱۹۴	۱- اختلال دیسفوریای پیش از قاعدگی
۱۹۵	۲- اختلال خلقی نامنظم و ناجور

۱۹۶	فصل هشتم - اختلالات رفتاری ناجور یا از هم گسیخته و کمبود توجه و دقت
۱۹۷	۱- بی‌ثباتی و ناآرامی در کودکان یا بیش‌فعالی و اختلال کمبود توجه
۲۰۵	اختلالات کم توجهی - بیش‌فعالی (در معیارهای DSM-5)

۲۰۷.....	اختلالات سلوک
۲۰۷.....	الف - عصبانیت و پرخاشگری
۲۱۰.....	ب - دروغگویی
۲۱۲.....	ج - فرار در کودکان و نوجوانان
۲۱۲.....	۱- فرار از منزل
۲۱۴.....	۲- فرار از مدرسه
۲۱۶.....	د - دزدی

۲۱۹.....	فصل نهم - ناسازگاری های مرتبط با ابعاد زیستی، روانی و اجتماعی رشد
۲۱۹.....	۱- اختلالات یادگیری
۲۱۹.....	اختلال در مهارت های تحصیلی یا ناتوانی های یادگیری
۲۲۷.....	اختلال یادگیری خاص
۲۲۹.....	۲- روش های درمانی و آموزشی
۲۳۳.....	۳- اختلالات فراگیر رشد
۲۳۶.....	اختلال طیف درخودماندگی
۲۴۰.....	اختلال اوتیستیک
۲۴۶.....	۴- اسکیزوفرنی کودکان
۲۴۸.....	۵- ناسازگاری واکنشی یا شرطی شده
۲۴۹.....	حسادت
۲۵۳.....	۶- ناسازگاری های مرتبط با سن

بخش سوم

کودکان مبتلا به اختلالات حسی، ناتوانی های حرکتی و بدنی و اختلالات عملی رشد

۲۵۶.....	فصل دهم - مبتلایان به اختلالات و نقایص حسی
۲۵۶.....	۱- اختلالات بینایی
۲۵۷.....	۲- اختلالات شنوایی
۲۵۸.....	آثار روانی اختلالات حسی
۲۵۸.....	۱- آثار روانی مبتلایان به اختلالات بینایی
۲۵۹.....	آموزش کودکان مبتلا به اختلالات بینایی
۲۶۰.....	الف - روش بریل

۲۶۲	ب - استفاده از بینایی موجود
۲۶۲	ج - آموزش گوش دادن
۲۶۲	د - آموزش فعالیت و زندگی مستقل
۲۶۴	۲- آثار روانی مبتلایان به اختلالات شنوایی
۲۶۴	سنجش شنوایی
۲۶۶	آموزش ناشنوایان
۲۶۷	آموزش دانش آموزان ناشنوا
۲۶۷	الف - آموزش شنوایی
۲۶۸	ب - گفتارخوانی یا لب خوانی
۲۶۹	ج - انگشت خوانی یا صحبت با حرکات انگشتان دست
۲۷۱	۳- اختلالات گویایی و گفتار و زبان
۲۷۶	لکنت زبان

۲۸۵	فصل یازدهم - اختلال در مهارت‌های حرکتی و ناتوانی‌های بدنی
۲۸۵	اختلال حرکتی
۲۸۵	اختلال در مهارت‌های حرکتی
۲۹۲	آموزش مبتلایان به اختلالات حرکتی و ناتوانی‌های جسمانی

۲۹۹	فصل دوازدهم - اختلالات عملی رشد. یا اختلالات مربوط به دفع
۲۹۹	۱- شب ادراری یا ناتوانی کنترل ادرار
۳۰۳	درمان
۳۰۴	۲- عدم کنترل مدفوع

۳۰۶	منابع
۳۰۸	نمایه